

ST. NISBET

Το Ενιαίο Σχολείο στη Μ. Βρετανία — Εμπειρίες και προοπτικές

Πριν από 20 χρόνια, όταν το Εργατικό κόμμα ήταν στην εξουσία, η Βρεταν. Κυβέρνηση αποφάσισε ότι η Μέση Εκπ/ση (Μ.Ε.) δεν θά 'πρεπε στο εξής να στηρίζεται σε σύστημα επιλογής (με tests), αλλά πρέπει να καταστεί *ενιαία*. Στη Βρετανία ο έλεγχος της εκπ/σεως είναι αποκεντρωμένος, και έτσι δεν καθορίστηκε (προσφέρθηκε) ακριβής ορισμός του Ενιαίου Σχολείου (Ε.Σ.). Ζητήθηκε όμως από κάθε Τοπική Εκπαιδευτ. Αρχή (L.E.A.) να υποβάλει ένα σχέδιο για να γίνει η εκπαίδευσή της ενιαία. Το αποτέλεσμα ήταν μια τυπική (χαρακτηριστική) βρετανική ποικιλία διευθετήσεων και ερμηνειών, έχοντας κοινό μόνο τη γενική αρχή ότι τα Σχολεία Μ.Ε. έπρεπε (στο εξής) να δέχονται *όλα τα παιδιά* χωρίς καμιά επιλογή (με εξετάσεις tests) τύπου σχολείου.

Επιτρέψτε μου να κάμω μια σύντομη περιγραφή του προηγούμενου συστήματος επιλογής, όπως αυτό λειτούργησε στις περισσότερες περιοχές της Βρετανίας.

Στην ηλικία των 11 ή 12 ετών, στο τέλος της στοιχειώδους εκπ/σεως, τα παιδιά υποβάλλονταν σε εξετάσεις με tests. Με βάση τα αποτελέσματα των tests το 1/4 περίπου των παιδιών γίνονταν δεκτά στα σχολεία Μ.Ε. για ακαδημαϊκές σπουδές, όπου παρακολουθούσαν πρόγραμμα σπουδών διάρκειας 6 ή 7 ετών, με μια κρατική εξέταση στο 16ο έτος της ηλικίας τους και μια δεύτερη εξέταση (για είσοδο στην τριτοβάθμια —ανώτερη— εκπ/ση) στην ηλικία των 17 ή 18 ετών. Τα υπόλοιπα 3/4 του μαθητικού δυναμικού πήγαιναν σε άλλα σχολεία Μ.Ε., τα οποία δεν προετοιμάζαν για παραπέρα (ακαδημαϊκές) σπουδές και παρέμεναν σε αυτά μέχρι πέρατος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Μερικοί από τους μαθητές των σχολείων αυτών μετείχαν σε μια ειδική κρατική εξέταση, σχεδιασμένη ειδικά για παιδιά των σχολείων που δεν οδηγούσαν σε ακαδημαϊκές σπουδές, αλλά οι άλλοι μαθητές των σχολείων αυτών δεν υφίσταντο καμιά κρατική εξέταση.

Αν και αυτό ήταν το σύνθετο σχήμα (πρότυπο) της Μ.Ε., υπήρχαν πολλές αποκλίσεις (όπως συμβαίνει πάντα στην Αγγλία). Για παράδειγμα σημαντικός αριθμός σχολείων Μ.Ε. ήσαν ήδη Ε.Σ., ιδιαίτερα στη Σκωτία. Υπήρχαν, βέβαια, και τα ιδιωτικά σχολεία, λίγα με μεγάλη εκτίμηση, αλλά

το ποσοστό του μαθητικού πληθυσμού, που φοιτούσε σε αυτά τα σχολεία ήταν μόνο 5%.

Η απόφαση για καθιέρωση *ενιαίας* Μ.Ε. το 1965 και 1966 υπήρξε εξαιρετικά διαμφισβητούμενη (αμφιλεγόμενη). Υποστηρικτές και αντιτιθέμενοι ήσαν εξίσου βέβαιοι (πεπεισμένοι) πως είχαν δίκιο.

— Ποιες ήταν οι *ελπίδες* και τα *ιδανικά* των υποστηρικτών του Ε.Σ.;

Κυρίως αυτοί πίστευαν ότι τα Ε.Σ. θα παρείχαν *εκπαίδευση κατάλληλη για όλα τα παιδιά* και όχι μόνο για επίλεκτους (ELITE) και ότι κατά συνέπεια πάρα πολύ περισσότεροι νέοι άνθρωποι θα μπορούσαν να συνεχίσουν την εκπ/σή τους, αυτού ή εκείνου του τύπου, πέρα από την υποχρεωτική τους εκπαίδευση.

Ήλπιζαν επίσης ότι το Ε.Σ. θα κατόρθωνε να δώσει (πετύχαινε) *ισότητα ευκαιριών*, περιορίζοντας τη διαφορά (σε ποσοστά) ανάμεσα σε παιδιά που αναλογούν στη μεσαία και την εργατική τάξη, που κατευθύνονται σε προχωρημένα προγράμματα σπουδών.

Μια άλλη προσδοκία ήταν ότι τα Ε.Σ. θα προωθούσαν την κοινωνική ενότητα (συνοχή) — αυτό που ο Durkheim ονόμασε «αλληλεγγύη» (solidarity). Κάθε σχολείο θα ήταν «Σχολείο της γειτονιάς», που θα εκπαίδευε *όλα τα παιδιά* μιας συγκεκριμένης περιοχής ηλικίας Μ.Ε. μαζί. Θα υπήρχε έτσι μια εγκάρσια τομή της κοινωνίας σε κάθε σχολείο. Κάθε τι το «διαιρετικό» θα αποφευγόταν — π.χ. εξετάσεις εισαγωγικές, «ομαδοποίηση» με βάση τις ικανότητες και διαχωρισμός μεταξύ θεωρητικών (ακαδημαϊκών) και πρακτικών σπουδών. Η ύπαρξη ιδιωτικών σχολείων αποδοκιμαζόταν.

Η κίνηση του Ε.Σ. έγινε δεκτή ευμενώς από πολλούς καλούμενους «προοδευτικούς» παιδαγωγούς-ιδεαλιστές με φιλελεύθερες αντιλήψεις, που ήλπιζαν ότι η *παιδοκεντρική αγωγή*, η οποία ήδη μετασχημάτιζε (αναμόρφωνε) τα Βρετανικά Σχολεία Στοιχειώδους Εκπ/σεως, *ίσως* τώρα να ξαπλωνόταν προς τα πάνω, στα Σχολεία Μ.Ε. Προσέβλεπαν με ευχαρίστηση σε περισσότερη *ελευθερία* και *δημοκρατία* στα σχολεία, τερματισμό της τυραννίας των εξετάσεων και ενθάρρυνση της *ελεύθερης* σκέψης.

Η εναντίωση στο Ε.Σ. ήρθε από τους συντηρητικούς, τόσο τους πολιτικούς συντηρητικούς όσο και τους συντηρητικούς παιδαγωγούς-εκπαιδευτικούς. Αυτοί εφοβούντο ότι οι παραδοσιακές αξίες ήσαν «*υπό διωγμόν*»: τα επίπεδα σπουδών θα έπεφταν, η πειθαρχία θα χαλούσε ποιοτικά (χειρότερενε) και τα σχολεία θα παραδίνονταν στα υπονομευτικά χέρια εκκεντρικών εκπαιδευτικών με αριστερά φρονήματα. Ακόμα και μεταξύ πολιτικών της εργατικής τάξεως στο Εργατικό Κόμμα, πολλοί (όπως π.χ. ο εργατικός πρωθυπουργός Harold Wilson) δεν ήταν ευχαριστημένοι (δεν ένοιωθαν άνετα) για κάθε πρόταση καταργήσεως των σχολείων που δέχονταν μαθητές με επιλογή (εξετάσεις). Αυτοί χρεωστούσαν την επιτυχία τους στη ζωή στα tests επιλογής που τους τοποθέτησαν σε σχολεία για

ακαδημαϊκές σπουδές.

Αυτά για τη δεκαετία του 1960. Σήμερα στη δεκαετία του '80 στρεφόμαστε πίσω και προσπαθούμε να εκφέρουμε κρίσεις (να κάνουμε αξιολογήσεις).

Τα περισσότερα από τα σχολεία μας είναι σήμερα Ε.Σ.

Η πλειοψηφία τους είναι ολοκληρωμένα (πλήρη) Ε.Σ., παίρνοντας μαθητές μέχρι και το 18ο έτος της ηλικίας τους. Μερικά εν τούτοις παίρνουν μαθητές μόνο μέχρι το 16ο έτος (οπότε γίνεται η κρατική εξέταση), μετά το οποίο οι μαθητές μεταφέρονται σε άλλο σχολείο ή κολλέγιο για το υπόλοιπο χρονικό διάστημα φοιτήσεώς τους στη Μ.Ε.

Στη συνέχεια προτίθεται να αξιολογήσω αυτά τα 20 χρόνια αναπτύξεως του θεσμού του Ε.Σ. θέτοντας και απαντώντας ταυτόχρονα σε 10 ερωτήματα:

1. Συνεχίζουν σήμερα περισσότεροι νέοι άνθρωποι από ό,τι στο παρελθόν πέρα από την ηλικία υποχρεωτικής σχολικής εκπαίδευσεως;

Ναι, χωρίς καμιά αμφιβολία. Ο αριθμός αυτών που παραμένουν στο σχολείο μετά την ηλικία υποχρεωτικής εκπ/σεως έχει αυξηθεί σταθερά κατά τη διάρκεια αυτής της 20ετίας. Το ίδιο και ο αριθμός των αποφοίτων που εισέρχονται σε κύκλους σπουδών άλλων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Ένα ποσοστό αυτής της αύξησεως οφείλεται σίγουρα στην ενιαία σχολική εκπ/ση. Αλλά πόσο ακριβώς είναι δύσκολο να καθοριστεί, γιατί τόσοι άλλοι παράγοντες (ειδικά η ανεργία) εμπλέκονται εδώ.

2. Έχει αναπτυχθεί προσδευτικά κάποια κατάλληλη δομή (Αναλυτικού) Προγράμματος (Α.Π.) και κάποιο σύστημα εξετάσεων για το Ε.Σ.;

— Όχι ακόμη. Πριν 20 χρόνια, όταν ζητήθηκε από τις Τοπικές Εκπ/κές Αρχές να κάμουν τα σχολεία της Μ.Ε. ενιαία, οι μεταρρυθμιστές (αναμορφωτές) φάνηκε ότι δεν κατάφεραν να αντιληφθούν τη δύναμη των εξωσχολικών (κρατικών) εξετάσεων στον καθορισμό του Α.Π., γιατί δεν έγινε καμιά προσπάθεια για την αλλαγή του υφιστάμενου συστήματος κρατικών εξετάσεων. Για το λόγο αυτό οι μαθητές των Ε.Σ., αν και τα tests είχαν καταργηθεί, σύντομα αντιμετώπισαν μια διαδικασία εσωσχολικής επιλογής. Μερικοί από τους μαθητές κατανεμήθηκαν σε κύκλους σπουδών που οδηγούν σε κρατικές εξετάσεις, ενώ άλλοι σε κύκλους σπουδών που δεν θα είχαν εξετάσεις, κύκλοι που, αν και ίσως ήσαν ενδιαφέροντες και καλοσχεδιασμένοι δεν παρείχαν κάποιο πιστοποιητικό με την ολοκλήρωση της παρακολούθησεώς τους. Σήμερα επομένως σε πολλά Ε.Σ. οι μαθητές που παρακολουθούν κύκλους μαθημάτων για εξετάσεις εργάζονται σκληρά για να περάσουν στις εξετάσεις, ενώ οι μαθητές των άλλων κύκλων μαθημάτων (όχι εξετάσεις) συχνά καταφρονούν τη σχολική εργασία και καταβάλλουν λίγες προσπάθειες (για μάθηση).

Κατά τη γνώμη μου η άριστη από τις πολλές προσπάθειες για επινόηση (σχεδιασμό) κάποιου Α.Π. και συστήματος εξετάσεων για το Ε.Σ. είναι αυτή

που βρίσκεται σε εξέλιξη στη Σκωτία εδώ και δέκα χρόνια. Το εξαίρετο αυτό πρόγραμμα επίσημα μπήκε σε εφαρμογή μόλις προ διετίας, αλλά κινδυνεύει να καταρρεύσει (πλήρως), επειδή οι κυβερνώντες δεν μπορούν να καταλάβουν ότι η εισαγωγή ενός κατά πάντα πλήρους προγράμματος είναι πολύ δαπανηρό έργο (επιχείρηση) και θέτει στους ώμους των εκπαιδευτικών που θα το εφαρμόσουν πολύ βαρύ φορτίο. Προς το παρόν υπάρχει κάποια σύγχυση. Αν αυτή συνεχιστεί, μια *μεγάλη* ευκαιρία θα έχει χαθεί.

3. Έχει το Ε.Σ. συμβάλει στην κοινωνική ενότητα με το να εκπαιδεύει όλα τα παιδιά μαζί;

— Γενικά, όχι. Ίσως όμως ΝΑΙ σε μερικές περιοχές της υπαίθρου χώρας και μικρές πόλεις, όπου τα τοπικά σχολεία Μ.Ε. από παράδοση ήταν μικτής φοίτησης, πολύ πριν τη 10ετία του '60. Στις μεγαλουπόλεις όμως η απάντηση είναι ΟΧΙ. Οι σχολικές περιφέρειες μέσα στις πόλεις, που οι μαθητές τους πηγαίνουν σε κεντρικό σχολείο τείνουν να είναι ομοιογενείς και έτσι τα σχολεία σπάνια έχουν καλή κοινωνική μίξη. Στη δική μου μεγαλούπολη, τη Γλασκώβη, κάποια (μερικά) Ε.Σ. έχουν μόνο παιδιά εργατικής τάξεως, ενώ κάποια άλλα μαθητές από την επαγγελματική και τη μεσαία τάξη. Ακόμα στις μεγαλουπόλεις είναι μεγαλύτερη η αναλογία των μαθητών που φοιτούν σε ιδιωτικά σχολεία.

Αλλά και στην περίπτωση που υπάρχει ικανοποιητική κοινωνική μίξη, τα Ε.Σ. ενίοτε στην πράξη καταστρέφουν αυτήν την ενότητα, όταν, συνήθως γύρω στο 14ο έτος της ηλικίας, διαχωρίζουν εκείνους τους μαθητές τους που είναι αρκετά ικανοί — με σκοπό να τους προετοιμάσουν για τις κρατικές εξετάσεις — από εκείνους που δεν θεωρούνται κατάλληλοι για μια τέτοια προετοιμασία για οποιοδήποτε είδος εξετάσεων. Οι τελευταίοι συχνά νιώθουν *αποξενωμένοι* και *παραμελημένοι* και παράλληλα αναπτύσσουν μια συλλογική αντι-σχολική στάση, που δημιουργεί προβλήματα πειθαρχίας. Ένας διακεκριμένος παιδαγωγικός άντρας (Hargreaves) τόσο πολύ επηρεάζεται από αυτό, ώστε να συνιστά την ολοσχερή κατάργηση όλων των κρατικών εξετάσεων, που πραγματοποιούνται πριν ολοκληρωθεί η υποχρεωτική εκπ/ση.

Ιδιαίτερος ενδιαφέροντα είναι τα Ε.Σ. εκείνα των οποίων η συμμετοχική διαδικασία επεκτείνεται *πέρα* από τους τοίχους του σχολείου. Αυτά ανοίγουν τις πόρτες στις εγκαταστάσεις τους σε όλη τη συνοικία, ενηλίκους και παιδιά εξίσου. Στη Γλασκώβη, αυτό το έτος, αρκετές χιλιάδες ενήλικοι παρακολουθούν μαθήματα στο σχολείο.

4. Η φιλοσοφία της «προοδευτικής αγωγής» κυριαρχεί (δεσπόζει) στο Ε.Σ.;

— Όχι, ο «προοδευτισμός» δεν κυριαρχεί. Κάποιοι περιμένουν από τα Ε.Σ. να διακρίνονται για ελευθερία στους μαθητές, δημοκρατική πειθαρχία, προγραμματισμένη εργασία (projects) και διαρκή εκτίμηση (αποτελεσμάτων, προόδου) σε αντίθεση προς τη στρατιωτική μέθοδο οργάνωσης, την

αυταρχική (τυραννική) πειθαρχία, την τυποκρατική (συμβατική) διδασκαλία και τις παραδοσιακές εξετάσεις. Αλλά οι εκπαιδευτικοί είναι συντηρητικοί στις επαγγελματικές τους συνήθειες. Κατά κανόνα (γενικά) τρόποι διδ/λίας και μάθησης στις αίθουσες των Ε.Σ. δεν είναι και πολύ διαφορετικοί από εκείνους των άλλων σχολείων Μ.Ε. Εν τούτοις, παρόλο ότι η φιλοσοφία της προσδευτικής αγωγής δεν δεσπόζει, η επιρροή της έχει γίνει αισθητή σε πολλά Ε.Σ., συνήθως προς όφελός τους. Σε τέτοια σχολεία ιδεαλιστές εκπαιδευτικοί έχουν χαρεί την ευκαιρία να αποτελούν μέρος αυτού που βλέπουν να είναι περιβάλλον φροντίδας και γαλουχήσεως των μαθητών, αντί να είναι απλοί δάσκαλοι. Μόνο σε ένα μικρό ποσοστό περιπτώσεων (που δυστυχώς πήραν μεγάλη δημοσιότητα) ριζοσπαστικοί εξτρεμιστές διοίκησαν Ε.Σ. κατά τρόπο που να ανταγωνίζεται το γενικό δημόσιο πνεύμα (Πολιτεία).

5. *Οδηγεί το Ε.Σ. σε ισότητα ευκαιριών;*

Προς το παρόν υπάρχουν λίγες στατιστικές ενδείξεις ότι η ισότητα ευκαιριών είναι μεγαλύτερη (πλησιέστερη) από ό,τι ήταν στο παρελθόν. Όπως είπα πιο πάνω, η γενική (καθόλη την έκταση) ευκαιρία έχει αυξηθεί με τη μετάβαση στο θεσμό του Ε.Σ., αλλά η ανισότητα μεταξύ των κοινωνικών τάξεων παραμένει πεισματικά σταθερή. Βέβαια, πολύ περισσότερα παιδιά εργατικής τάξης από όσα στο παρελθόν προχώρησαν σε ανώτερες σπουδές, αλλά το ίδιο συνέβη και για τα παιδιά της μέσης και ανώτερης τάξης. Το χάσμα παραμένει ευρύ όπως πάντα, σε πείσμα των προσπαθειών να το περιορίσουμε.

6. *Είναι οι μαθητές ικανοποιημένοι;*

— Γενικά, όχι. Οι μαθητές που δεν θα μετείχαν σε εξετάσεις, στους οποίους αναφερθήκαμε ήδη, είναι ιδιαίτερα πικραμένοι. Για μερικούς από αυτούς τα τελευταία έτη της υποχρεωτικής εκπ/σεως είναι απλώς χρόνια φυλακίσεως και παρατηρείται φυγοπονία (σκασιαρχείο) σε ευρεία κλίμακα.

Οι μαθητές που προορίζονται για εξετάσεις είναι πιο ευνοϊκά διατεθειμένοι απέναντι στο σχολείο, γιατί αισθάνονται ότι τους βοηθάει στο δρόμο προς μια καλή θέση (επαγγελματικά) στην κοινωνία, αλλά και αυτοί ακόμα δεν είναι πάντα τόσο ευχαριστημένοι όσο θα μπορούσαν να είναι. Η παρουσία των δυσारेστημένων αντι-διανοούμενων τους αναστατώνει (ενοχλεί): σχολική κοινότητα, στην οποία ένα αγόρι είναι *απρόθυμο* να δείξει ενθουσιασμό για την ποίηση, ή τη μουσική ή τις φυσικές επιστήμες, δεν είναι το καλύτερο περιβάλλον για τη δημιουργία σοβαρών μελετητών των κλασικών σπουδών και επιστημόνων. Εξαιρετικά ικανοί (προικισμένοι) μαθητές επίσης έχουν την τάση να βρίσκουν ότι ένα Ε.Σ., που είναι υποχρεωμένο να αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος των ανθρώπινων και υλικών του πόρων στην υπηρεσία της πλειοψηφίας των μαθητών (που δεν θα πάρουν μέρος σε εξετάσεις) δεν προσφέρει τόσες δυνατότητες επιλογής αντικειμέ-

νων μάθησης (μαθημάτων) ή διευκολύνσεις για σοβαρή σπουδή όσες υπήρχαν στα σχολεία επιλογής για ακαδημαϊκές σπουδές. Για να πάρουμε ένα απλό παράδειγμα: τα σχολεία επιλογής συχνά πρόσφεραν μια εκλογή μεταξύ διάφορων συγχρόνων γλωσσών — Γαλλικά, Γερμανικά, Ρωσικά, Ισπανικά. Σήμερα λίγα Ε.Σ. μπορούν να παράσχουν μια τέτοια εκλογή· μερικά τώρα προσφέρουν μόνο Γαλλικά.

7. *Είναι οι γονείς ικανοποιημένοι;*

Ό,τι είπαμε για τους μαθητές ισχύει επίσης και για τους γονείς, γιατί οι στάσεις απέναντι στα σχολεία είναι κατά κανόνα στάσεις της οικογένειας. Γενικά, θα έλεγα ότι οι γονείς είναι ανεκτικοί αλλά ανήσυχoi.

Φιλόδοξoi γονείς συχνά λαμβάνουν στάση επικριτική. Στεναχωριούνται για την ανάμιξη των αγοριών και των κοριτσιών τους με απειθάρχητους και αντι-πνευματικούς συμμαθητές και αμφιβάλλουν κατά πόσο το Ε.Σ. δίνει επαρκή προσοχή στα εξαιρετικά προικισμένα παιδιά. Στα πρόσφατα χρόνια έχει παρατηρηθεί μια αύξηση αιτήσεων για εισδοχή στα ιδιωτικά σχολεία.

8. *Είναι οι εκπαιδευτικοί ικανοποιημένοι;*

Λυπάμαι που προς το παρόν η γενική απάντηση πρέπει να είναι ΟΧΙ. Μεταξύ των δυσανεσθημένων εκπαιδευτικών είναι πολλοί που στο παρελθόν δίδαξαν σε σχολεία επιλογής για ακαδημαϊκές σπουδές. Οι αξίες τους είναι πνευματικές και πολιτιστικές και βρίσκουν αδύναμους τους εαυτούς των να τα βγάλουν πέρα με τα ανόμοια (ποικίλα) ενδιαφέροντα και ιδιοσυγκρασίες ενός πλήρως αντιπροσωπευτικού δείγματος του μαθητικού πληθυσμού. Η δυσανεσκειά τους είναι μια τραγωδία, όχι μόνο για τους ίδιους αλλά και για το Ε.Σ., γιατί πολλοί από αυτούς είναι θαυμάσιοι άνθρωποι από τους οποίους, μέσα σε μια σωστή ατμόσφαιρα, οι έφηβοι θα μπορούσαν να μάθουν πολλά.

Υπάρχει όμως και μια σημαντική ομάδα δασκάλων που είναι —ή θα μπορούσαν να είναι— ευχαριστημένοι, εφόσον πιστεύουν στο ιδανικό του Ε.Σ. Πολλοί από αυτούς είναι άνθρωποι με έντονα κοινωνικά ενδιαφέροντα, που νοιάζονται περισσότερο για τους ίδιους τους νεαρούς παρά για το περιεχόμενο του Α.Π. Τα Ε.Σ. οφείλουν πάρα πολλά στους ηρωικούς μόχθους τέτοιων εκπαιδευτικών.

Πάντως σε ένα πράγμα και οι δύο αυτές ομάδες εκπαιδευτικών θα συμφωνούσαν απόλυτα: στο ότι η ζωή του δασκάλου σε ένα Ε.Σ. είναι εξαντλητική, ακόμη και όταν αυτός ανταμείβεται ικανοποιητικά. Έχει η ζωή αυτή απαιτήσεις στο σώμα, στο μυαλό και το πνεύμα, που δύσκολα βαστάζονται για μακρό χρονικό διάστημα. Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά στα τελευταία χρόνια έρχεται να προστεθεί και η πλημμύρα των νέων σχεδίων (προγραμμάτων) για μεταρρύθμιση του Α.Π. και των εξετάσεων. Για μερικούς εκπαιδευτικούς αυτό έχει καταστεί το ύστατο αποκορύφωμα σειράς δοκιμασιών που «τσακίζει τη ράχη της καμήλας» και έχει συντελέσει στην παρούσα ατυχή σύγκρουση (αντιπαράθεση-αντίθεση) μεταξύ Βρετανών

εκπαιδευτικών και Κυβερνήσεως σε θέμα μισθών και συνθηκών εργασίας.

9. Είναι η Κυβέρνηση ικανοποιημένη;

— Όχι — και ποτέ δεν έχει ικανοποιηθεί, άσχετα από το ποιο κόμμα (Εργατικό ή Συντηρητικό) ήταν στην εξουσία κατά τη διάρκεια ολόκληρης της 20ετίας που λειτουργεί η ενιαία εκπαίδευση (ο θεσμός του Ε.Σ.). Μια Εργατική Κυβέρνηση άρχισε την εφαρμογή του Ε.Σ. Η Συντηρητική Κυβέρνηση που ακολούθησε (1970-74) ήταν σαφώς υπέρ της φοβερής εχθρικής αντιδράσεως κατά του Ε.Σ. (της ενιαίας εκπαιδεύσεως) και η στάση της αυτή εκδηλώθηκε με μια σειρά δημοσιευμάτων γνωστών ως «Μαύρη Βίβλος» και τη δημιουργία μιας Μονάδας Αξιολόγησης των Αποτελεσμάτων (του έργου του Ε.Σ.), μιας κυβερνητικής υπηρεσίας επιφορτισμένης με το έργο της παρακολουθήσεως (ελέγχου) της στάθμης των σπουδών στην Αγγλία και την Ουαλία. Όταν το Εργατικό Κόμμα ξαναγύρισε στην εξουσία το 1974-79, ο Πρωθυπουργός Gallagher εγκαινίασε ό,τι αποκαλείτο Μεγάλη Δημόσια Συζήτηση (great debate), θέμα της οποίας ήταν η αδυναμία (αποτυχία) της εκπαιδεύσεως να ικανοποιήσει (αντιμετωπίσει) τις ανάγκες της Βρετανικής Βιομηχανίας.

Από το 1979 έχουμε μια Συντηρητική Κυβέρνηση που η επίμονη κραυγή της είναι: «Δεν παίρνουμε ποιότητα (αξία) για χρήματα που ξοδεύουμε στην εκπαίδευση». Η δημόσια εκπαίδευση, ιδιαίτερα δε το Ε.Σ., βρίσκεται κάτω από σταθερή κριτική. Η Κυβέρνηση ακόμα καθιέρωσε ένα σχέδιο που ονομάζεται «Επιχορηγούμενες θέσεις», με το οποίο φτωχά αλλά έξυπνα παιδιά μπορούν να έχουν τα δίδακτρά τους από το Κράτος για να πάνε σε ιδιωτικά σχολεία. Αλλά η μέγιστη ένδειξη της δυσαρέσκειας της Κυβερνήσεως καταδεικνύεται από την απόφασή της να αναθέσει (εμπιστευθεί) σχέδια μαζικής εκπαιδεύσεως για άνεργους νέους ανθρώπους όχι στις εκπαιδευτικές αρχές αλλά σε μια ειδικά για το σκοπό αυτό δημιουργηθείσα Κρατική Υπηρεσία, τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Manpower Services Commission). Αμοιβαία έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ Κυβερνήσεως και εκπαιδευτικών ποτέ δεν υπήρξε τόσο βαθειά όσο είναι σήμερα.

Αυτές οι εντάσεις όμως πρέπει να ιδωθούν σε μια ευρύτερη προοπτική. Είναι κάτι περισσότερο από μια επίθεση κατά του Ε.Σ. (ενιαίας εκπ/σεως): είναι μέρος της παγκόσμιας διαδεδομένης σήμερα απώλειας εμπιστοσύνης προς την εκπαίδευση και τους παιδαγωγούς.

10. Υπάρχει μια ευρέως διάχυτη επιθυμία να ξαναγυρίσουμε στα επιλεκτικά σχολεία;

— Όχι. Μια φωνασκούσα μειοψηφία μπορεί να συνεχίσει να κατηγορεί (καταδικάζει έντονα) τα Ε.Σ. και να απαιτεί την κατάργησή τους, αλλά, κατά την ταπεινή μου γνώμη, η μεγάλη πλειοψηφία των Βρετανών δεν επιθυμούν κάτι τέτοιο (to unscramble the egg).

Τα σφάλματα που ειλικρινά περιέγραψα οφείλονται περισσότερο στο

πολυσύνθετο του έργου παρά στην αδυναμία, στους σκοπούς και τις αρχές του. Παρά τις αποτυχίες και τις απογοητεύσεις έχουν γίνει ελπιδοφόρα ξεκινήματα. Είκοσι (20) χρόνια είναι πάρα πολύ μικρό χρονικό διάστημα για να ολοκληρωθεί μια εκπαιδευτική επανάσταση.

Και πάνω από όλα η χώρα μας πρέπει να ξανακερδίσει την καλή θέληση και τη συνεργασία των εκπαιδευτικών. Οι σχεδιαστές (προγραμματιστές) μπορούν να δώσουν στην ενιαία εκπαίδευση ένα σώμα: μόνο οι εκπαιδευτικοί μπορεί να δώσουν σ' αυτό ψυχή.

* Η ελληνική μετάφραση έγινε από τον κ. Μάνο.